

Een deur naar herstel

**Het werk van Epafraas werd
mede mogelijk gemaakt door:**

- ▶ Ministerie van Buitenlandse Zaken
- ▶ Ministerie van Justitie en Veiligheid
- ▶ Kerk in Actie
- ▶ EO Metterdaad
- ▶ Haëlla Stichting
- ▶ Stichting Grace
- ▶ Stichting Rotterdam
- ▶ Stichting Zonneweelde
- ▶ Stichting De Vissers
- ▶ Ds. J. van Dijk Stichting
- ▶ Stichting Pape-Fonds
- ▶ Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap
- ▶ Kerken en diaconieën
- ▶ Diverse fondsen en stichtingen
- ▶ Particuliere donateurs

Een deur naar herstel

Inhoud

Voorwoord	5
Activiteitenverslag geestelijke verzorging	6
Kirsten Verschuur geestelijk verzorger Verenigde Staten	9
Geestelijke zorg aan achterblijvers	10
Diaconale ondersteuning	12
Correspondentie	14
Comeback	16
Scholing	18
Communicatie en fondsenwerving	20
Nano Mulder Geestelijk verzorger Chili	22
Jasper Maas Geestelijk verzorger Ghana en Togo	23
Dag voor de Gevangene	24
Paasgroetenactie	25
Bestuursleden	26
Afscheid en overlijden	27
Financieel overzicht	28
Colofon	31

Voorwoord

Wereldwijd zitten meer dan 1800 Nederlanders vast in buitenlandse gevangenissen. Achter al die mensen zitten veelbewogen verhalen. Verhalen van mensen die als kind in een problematische situatie opgroeiden. Van mensen die psychische moeiten ervoeren. Van mensen die in een situatie van armoede zijn beland en een snelle oplossing zochten. Maar door hun delict zijn ze alleen maar dieper in de problemen gekomen. De geestelijk verzorgers van Epafraas zoeken deze mensen op om zorg te bieden voor hun verhaal. Om aandacht te geven aan wat vroeger en nu dwarszit. Om gedetineerden te helpen de knopen in hun leven te ontwarren en om hen bij te staan om de tijd in detentie vol te houden. Maar ook door met hen te zoeken naar wegen richting de toekomst en zo voor hen een deur naar herstel te openen.

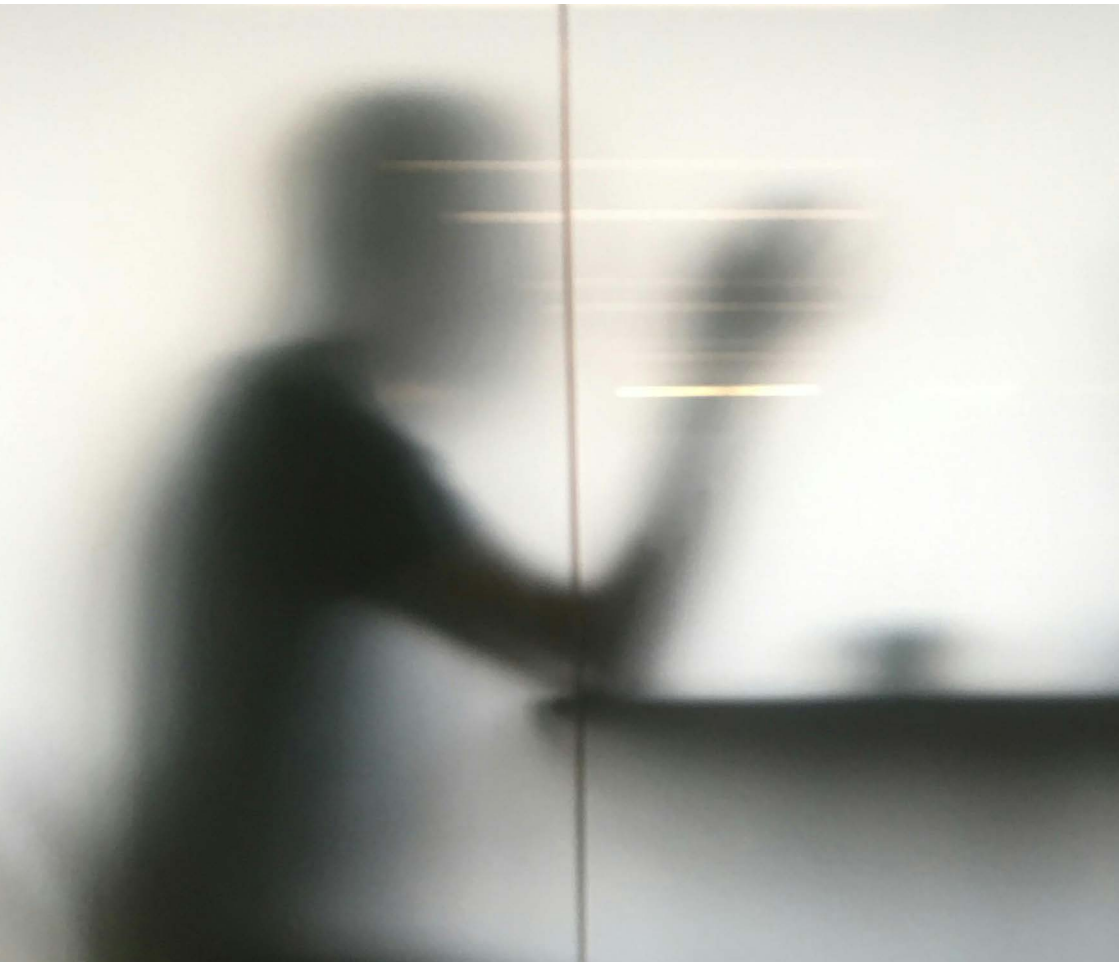
Met dat doel legden de ruim 120 vrijwillige geestelijk verzorgers van Epafraas in het afgelopen jaar weer vele bezoeken aan gedetineerden af. Soms dichtbij huis, in België of Duitsland, soms ver weg, in Japan, Egypte, Senegal of de Dominicaanse Republiek. Uitgangspunt is dat een ieder die een beroep op ons doet ook daadwerkelijk op onze geestelijke zorg kan rekenen. In schrijnende gevallen boden we ook diaconale ondersteuning (praktische zorg), bijvoorbeeld wanneer de gezondheidssituatie daarom vroeg, of wanneer iemand niet de middelen had

om na vrijlating naar huis terug te keren. Zoals ieder jaar boden we ook geestelijke zorg via de ouderwetse briefpost, omdat dit voor veel gedetineerden één van de weinige mogelijkheden is om met de buitenwereld te communiceren. Waar nodig stonden we ook achterblijvers (familie, vrienden) bij. Verder stuurden we vier keer ons zeer gewaardeerde tijdschrift Comeback toe aan de gedetineerden.

In dit jaarverslag krijgt u meer inzicht in de activiteiten die we in 2025 hebben uitgevoerd ten dienste van onze doelgroep. Dat doen we met dank aan de ministeries van Buitenlandse Zaken en Justitie & Veiligheid, evenals aan de kerken, fondsen en particulieren die ons werk in financiële zin hebben mogelijk gemaakt. Met jullie bijdragen openen we een deur naar herstel voor mensen die wereldwijd in een crisissituatie verkeren!

Matthijs Geluk directeur

Activiteitenverslag

Geestelijke zorg

De eerste dagen zijn wellicht het meest stressvol: je ben net opgepakt, zit in een politiecel, je weet nog niet wat je ten laste wordt gelegd en je weet niet hoe

lang alles gaat duren. Je leven staat op z'n kop. Hoe kom je hier weg? Daarna komen de vragen: hoe ben ik hier terecht gekomen? Hoe heb ik kunnen doen wat ik heb gedaan? Kan

vragen om geestelijke zorg. Detentie is een crisiservaring, hoe kort of hoe lang het ook duurt. Hoe belangrijk is het dan dat er mensen zijn die naar je omzien; die vragen hoe het gaat; die mee willen denken en zoeken om in het reïne te komen met het verleden en perspectief te zoeken voor de toekomst. De geestelijk verzorgers van Epafra's weten uit eigen ervaring wat het betekent om een luisterend oor te bieden aan een mens in crisis. Daarom gaan zij vrijwillig op pad om deze mensen op te zoeken. Om met hen in gesprek te gaan en te reflecteren op het verleden; om het met hen uit te houden in het heden; en om met hen te werken aan herstel voor de toekomst.

Zorg in zorglanden

Over de hele wereld komen we Nederlanders tegen in buitenlandse gevangenissen. Sommigen zitten relatief dichtbij, in buurlanden. Anderen zitten ver weg, in landen waar de straffen hoog en de levensomstandigheden laag zijn. Door het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt onderscheid gemaakt tussen zorglanden en niet-zorglanden. In de zorglanden zijn zorgen over de detentieomstandigheden en het respecteren van de mensenrechten. Denk hierbij aan overvolle gevangenissen met slechte hygiëne en een tekortschietende medische zorg. Maar ook aan het gebrek aan contact met het thuisfront, geen mogelijkheden hebben om te werken of studeren, onduidelijkheid over het strafproces, corruptie en discriminatie. In de

het ooit nog goed komen? Wie is er hier voor mij?

De stress van het gevangenisleven en de diepere vragen die bij gedetineerden naar bovenkomen

Afgelegde bezoeken 2025

Zorglanden	370
Niet zorglanden	447

Afgelegde bezoeken 2024

Zorglanden	315
Niet zorglanden	328

zorglanden mogen gedetineerden rekenen op extra consulaire ondersteuning. Daartoe behoort ook de geestelijke zorg die door Epafras wordt aangeboden. Daarom ontvangt Epafras ook subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor het werk in de zorglanden.

Dat geldt niet voor de niet-zorglanden. Het werk in deze landen wordt gefinancierd uit giften van fondsen, kerken en particulieren. En dat is hard nodig. Want al noem je een land een niet-zorgland, dan betekent dat nog niet dat er geen zorgen zijn. Net als in andere landen worstelen gedetineerden ook hier met vragen rond schuld, schaamte, berouw en morele pijn.

Niet-zorglanden zijn praktisch alle landen in de EU/EER, samen met Canada, Singapore, Australië en Nieuw-Zeeland. Alle overige landen zijn aangemerkt als zorglanden.

Geestelijke zorg in zorglanden

Het aantal gedetineerden dat wereldwijd bekend is bij het ministerie ligt al enige jaren rond de 1800. Ongeveer een derde van hen zit vast in een zorgland. In 2025 legden de geestelijk verzorgers van Epafras 370 bezoeken af aan gedetineerden in zorglanden, 17,5% meer dan in het jaar ervoor. Dit hangt samen de groei van

het aantal vrijwilligers (wereldwijd zijn dat er 128 eind 2025, tegen 108 eind 2024) en verbeteringen in de planning. Toch is er altijd een deel van de gedetineerden dat niet bereikt kan worden. In een aantal landen wordt bezoek door de lokale autoriteiten niet toegestaan, zoals in China, Rusland, Turkije of Iran.

Geestelijke zorg in niet-zorglanden

Het grootste gedeelte van het aantal gedetineerden zit vast in een niet-zorgland, met name in Duitsland, België, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Spanje. De detentieomstandigheden zijn vaak beter dan buiten Europa, hoewel daar ook zeker vragen bij te stellen zijn. Met name in België zijn gereede twijfels bij de kwaliteit van de gevangenschappen. Omdat in Europa straffen doorgaans lager zijn, of gedetineerden al snel worden vrijgelaten, wordt niet iedereen door ons bezocht. In Frankrijk wordt Epafras de toegang tot de gevangenschappen ontzegd, met een beroep op de 'laïcité' (scheiding kerk en staat). Desondanks is het aantal bezoeken in deze landen in 2025 fors toegenomen (+36%) naar 447 in 2025, tegen 328 in 2024. Hier speelt een toename in de inkomsten, evenals de toename in het aantal lokale vrijwilligers een rol.

De eerste keer

Het is niet de eerste keer dat ik iemand ga bezoeken in de gevangenis. In een ver verleden bezocht ik mensen om ze te ondervragen als politierechercheur. Maar nu ga ik vanuit een andere rol, als vrijwilliger voor Epafras, in een Amerikaanse gevangenis. Ik kan me alleen maar een voorstelling maken van hoe dat zal zijn. Dus voel ik me licht gespannen wanneer ik de hoofdingang benader. Het regelen van dit bezoek was al een avontuur op zich. Vele mails aan Correctional Facilities, met allemaal weer andere regels en voorwaarden, screenings, contact met consulaat, nieuwe pogingen... Maar nu sta ik hier, in een andere staat, op zes uur rijden van mijn nieuwe thuis. Ik doe mijn telefoon in het dashboardkastje en laat mijn horloge achter. Niets mag mee, dus ik voel me kaal. Ik neem een diepe hap lucht en stap naar binnen.

Anderhalf uur later haal ik opgelucht adem. Frisse lucht. Ik mag weer in mijn auto stappen. Ik geloof niet dat ik me daar ooit zo bewust van ben geweest. De vrijheid om te vertrekken, waar ik maar heen wil! Ik realiseer me opeens hoe het leven van deze man moet zijn: niet zelf kunnen bepalen wanneer je gaat eten of wanneer je mag douchen; niet je vrienden kunnen bezoeken. Hoe waardevol is het dat ik kan beslissen welke opleiding ik wil volgen; welk vrijwilligerswerk ik ga doen; welk boek ik ga lezen; of ik sushi wil eten of hutspot. Zojuist moest ik mijn zakken leegmaken, mijn bloes tot bovenaan dichtknopen, aan drie verschillende mensen mijn

paspoort laten zien en bijna was ik weggestuurd. Maar hoe bijzonder is het om uiteindelijk die man te spreken, en dat hij zijn verhaal met mij wil delen. Hij vertelde over de mentale worsteling die hij hier meemaakt. Over het complete gebrek aan privacy, want je slaapt in een grote ruimte met 120 slaappleatsen. Hij weet niet hoe lang hij nog moet zitten en wanneer hij vrijkomt. Hij voelt zich niet veilig. Hij kan zijn moedertaal niet spreken. Hij moet spullen verstoppen uit angst dat een ander het steelt.

'Ik vertel jou dingen die ik hier nooit iemand zou toevertrouwen' Hij vertelt me niet waarvoor hij veroordeeld is, en ik vraag er niet naar. Ik merk dat hij graag zijn verhaal doet, en ik luister. Ik vraag hoe zijn dag er uit ziet. Waar hij naar uitkijkt. Wat hem steun geeft. Wat hij moeilijk vindt. We praten over zijn familie, over schaamte, over toekomst, geloof en onzekerheid. Aan het eind van het gesprek vraag ik hem of hij het fijn zou vinden als ik nog eens kom. Zijn antwoord is duidelijk en ik ben blij dat ik geweest ben. Op naar de volgende gevangenis, de volgende persoon en het volgende verhaal. Wat bijzonder dat ik dit mag doen. Dankjewel Epafras!

Kris Verschuur
*is geestelijk
verzorgster van
Epafras in de
Verenigde Staten*

Geestelijke zorg

aan achterblijvers

Detentie is in de regel net zo goed een straf voor achterblijvers (familie, nabije relaties) als voor de gedetineerde zelf. Ze hebben eveneens te maken met stress, onzekerheid en schaamte en zoeken naar een goede houding ten opzichte van hun familielid. Vaak heeft detentie voor hen ook praktische gevolgen, bijvoorbeeld als de gedetineerde kostwinner in het gezin was.

Vanuit het besef dat iemand altijd mens is in relatie tot degenen die nabij staan, biedt Epafra's ook aandacht aan achterblijvers. Regelmatig ontvangen we telefoontjes van familieleden. Soms hebben zij vragen over de situatie waarin hun familielid verkeert en over hoe zij contact kunnen onderhouden. Vaak komen ook hun eigen ervaringen, vragen en soms het hele levensverhaal ter sprake. De meeste familieleden stellen het op prijs te kunnen spreken met iemand die de situatie ter plekke

kent. Daarom staan de geestelijk verzorgers ook achterblijvers graag te woord, soms telefonisch of per app, soms ook fysiek. Epafra's stelt zich daarbij beschikbaar op, dat wil zeggen dat we uit privacyoverwegingen niet actief contact zoeken met achterblijvers, maar hen wel te woord staan wanneer zij daarom vragen. Op verzoek wordt ook bemiddeld in het contact tussen gedetineerde en achterblijvers.

“Ze zeggen dat jij vastzit, maar soms voelt het alsof wij hierbuiten ook vastzitten.”

“Wat je ook hebt gedaan, je blijft mijn broer.”

“Dit hoofdstuk is zwaar, maar het is niet het einde van je verhaal.”

“De muren houden je vast, maar niet onze band.”

“Op een dag loop je weer door die deur en beginnen we opnieuw.”

“Je fout heeft ons allemaal een straf gegeven.”

“Ik mis je, maar ik ben ook boos dat je ons hier alleen hebt gelaten.”

Diaconale ondersteuning

Gedetineerden, met name in de zorglanden, bevinden zich dikwijls in erbarmelijke omstandigheden, vanwege overvolle gevangenissen, slechte hygiëne, gebrek aan medische zorg en corruptie. In schrijnende gevallen wil Epafraas daarom naast de geestelijke zorg ook materiële steun bieden.

Vanuit ons diaconale fonds hebben we de mogelijkheid om bij te dragen aan acute medische zorg en medicijnen, voedsel, matrassen, toiletartikelen, kleding of lectuur. Ook komt het regelmatig voor dat gedetineerden na jaren worden vrijgelaten, zonder dat zij de middelen hebben om naar Nederland terug te keren. In dat geval springen we soms bij in de kosten voor levensonderhoud en terugkeer naar Nederland en begeleiden we de ex-gedetineerde naar een verblijfplaats in Nederland.

Naast de directe individuele diaconale zorg doet Epafraas ook mee met andere projecten. Zo kunnen gedetineerden in het buitenland via Epafraas meedoen aan het kindercadeau-project van Gevangenenzorg Nederland. Hun minderjarige kind ontvangt dat namens de gedetineerde een verjaardagscadeau. Ook verspreidden we de Bajesagenda onder de

gedetineerde Nederlanders in het buitenland. De Bajesagenda wordt ontwikkeld door het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (NBG). Daarnaast deed het NBG de toezegging om bijbels beschikbaar te stellen voor gedetineerden

Het diaconale fonds werd betaald uit giften van kerken en fondsen. In 2025 heeft Epafraas € 13.543,- besteed aan diaconale ondersteuning.

- ▶ In verschillende landen werden gedetineerden ondersteund met kleding, toiletartikelen, boeken, medicijnen, een bril of voedsel. In sommige gevallen werd een kleine financiële bijdrage gegeven.
- ▶ Vier personen werden geholpen bij de terugkeer naar Nederland.
- ▶ Vijf mensen werden geholpen bij de kosten voor het levensonderhoud in de periode tussen vrijlaten en terugkeer naar Nederland.
- ▶ Drie mensen werden geholpen met

“Na mijn terugkeer uit een Thaise gevangenis stond ik er alleen voor. Ik had geen plan, geen plek om naartoe te gaan en wist eigenlijk niet waar ik moest beginnen. Het voelde alsof ik opnieuw moest starten, maar zonder richting. Ik was op zoek naar hulp na mijn terugkeer uit een Thaise gevangenis.

In die moeilijke periode kwam ik in contact met Epafra's. Zij hebben mij geholpen met een terugkeerticket. Later met wat geld voor eten en drinken. Dat lijkt misschien iets kleins, maar op dat moment betekende het heel veel voor mij. Het gaf mij niet alleen iets te eten, maar ook het gevoel dat er toch nog mensen zijn die naar je omkijken.

Ik had ook een plek nodig om te slapen. Epafra's heeft mij via het Leger des Heils geholpen aan een plek om te slapen. Daardoor had ik weer even rust en veiligheid. Zonder dat soort hulp is het bijna onmogelijk om weer op te staan en je leven opnieuw op te bouwen.

Eerlijk gezegd wist ik niet wat ik moest doen zonder Epafra's. Hun steun heeft mij door een moeilijke tijd heen geholpen. Daarom wil ik de medewerkers van Epafra's bedanken voor wat zij voor mij hebben gedaan.

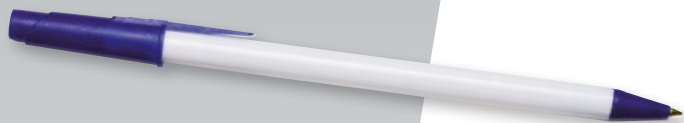
Blijf vooral mensen helpen die vergeten zijn in deze maatschappij. Soms heeft iemand maar een klein beetje hulp nodig om weer een stap vooruit te kunnen zetten.”

S. uit Thailand

administratieve lasten die vereist waren voor terugkeer naar Nederland.

👉 Twintig kinderen ontvingen een verjaardagscadeau namens hun ouder vanuit het kindercadeau-project.

👉 1.600 Bajesagenda's werden verspreid onder gedetineerde Nederlanders in het buitenland. Dat is iets minder dan vorig jaar, omdat in een aantal landen de agenda's worden geweigerd door lokale autoriteiten.

Correspondentie

Ouderwetse briefpost. Voor veel Nederlanders is dat allang in onbruik geraakt en vervangen door e-mail en andere digitale communicatie. Gedetineerden zijn daar echter in veel gevallen van afgesloten. Daarom maken zij vaak nog gebruik van handgeschreven brieven

Al sinds het allereerste begin van Epafra's is de correspondentie met gedetineerden een belangrijk deel van de geestelijke zorg geweest. Zeker wanneer fysiek bezoek niet wordt toegestaan, is een brief een krachtig communicatiemiddel. Gedetineerden schrijven over hun vragen en zorgen aan Epafra's. De inhoud van de brieven is zeer gevarieerd. Soms bevatten zij complete levensverhalen, soms een gedicht of tekening, een praktische vraag, of een bedankje. Het voordeel is dat papier geduldig is, en gedetineerden daarom ook de tijd kunnen nemen om hun gedachten te ordenen en op te schrijven.

De correspondentie nemen wij zeer serieus. Onze belofte is dat elke brief die bij ons binnenkomt ook wordt beantwoord. Daarom is er een vaste vrijwilliger aangesteld om de

correspondentie te coördineren en te beantwoorden. Daarnaast zijn er zo'n vijftig correspondenten die een schrijfmaatje zijn voor gedetineerden. Zo wordt er inhoudelijk op de ontboezemingen van gedetineerden ingegaan. Waar dat mogelijk was, zijn we ook tegemoet gekomen aan vragen naar een boek, een bijbel, een cursus, etc.

Om de correspondentie te faciliteren stuurden wij met het tijdschrift Comeback ook antwoordenvolpennen mee, geadresseerd aan het antwoordnummer van Epafra's. Zodoende konden zij kosteloos hun brief naar Nederland sturen. In het afgelopen jaar waren er ongeveer 1000 briefcontacten en werden er 494 pakketjes naar gedetineerden verzonden.

‘Het werk dat jullie doen is echt van levensbelang voor sommige mensen. Tot die groep behoor ik ook. Natuurlijk zou ik je graag persoonlijk willen bedanken voor de jaren steun die je me hebt gegeven en die had ik echt nodig. Want ik kan bijna zeggen dat ik mede dankzij jouw brieven nog leef. Met andere woorden: je hebt mijn leven gered.

Ik wens jullie het aller- allerbeste en met jullie bedoel ik: jou en je team.

Wat zou ik graag iets willen teruggeven of doen maar ik weet zo 1, 2, 3 niet wat. Maar ik zeg één ding uit de grond van mijn hart: blijf hiermee doorgaan en ik weet zeker dat God goed op jullie past, want het is superbelangrijk wat jullie doen.’

| J.B. te E.

‘Epafraas, ik probeer jullie steeds weer te schrijven maar op een of andere manier worden mijn brieven vastgehouden. Ik hoop dat het deze keer wel lukt en dat ik een retourenveloppe krijg want ik heb geen geld voor postzegels. Ik zit al maanden in beperking en heb de geboorte van mijn dochtertje gemist, heb nu eindelijk wat foto’s van haar gekregen. Dat alles is heel zwaar voor mij en mijn familie en toch moet ik de dag zien door te komen. Ik probeer 5x per dag te bidden en ik vraag jullie mij een koran op te sturen. Lezen en studeren vermindert de stress die ik dag en nacht heb. Ik hoop zo dat je mijn brief ontvangt en dat je me terugschrijft.

| M.A. te Z.

‘Bedankt voor je antwoord en de spullen. Ik wil graag gebruik maken van je mentale steun en zorg. Dank je wel voor de wensen voor 2026, van hetzelfde voor jou beste vriend.’

| C.M. te B.

Tijdschrift Comeback

Voor lang zittende gedetineerden is het al jarenlang een begrip: het tijdschrift **Comeback**, dat vier keer per jaar aan gedetineerden wordt verstuurd. Het tijdschrift werd ook in 2025 uitgegeven door Epafra's, samen met andere organisaties die gedetineerden in het buitenland bijstaan:

- ▶ Reclassering Nederland Bureau Buitenland,
- ▶ Dutch&Detained
- ▶ Lawyers Across Borders

In het tijdschrift vinden gedetineerden artikelen over geestelijk welzijn en geloof, artikelen ter voorbereiding op de terugkeer naar Nederland en juridisch advies. Daarnaast is er altijd een overzicht van het nieuws uit Nederland, puzzels, een column en brieven en gedichten van gedetineerden. Daarmee wordt het niet alleen een blad vóór gedetineerden, maar ook ván gedetineerden.

Het tijdschrift is langgeleden begonnen onder de naam **Gezant** uit Nederland. Later is dat **Comeback** geworden. Het tijdschrift had tot doel om gedetineerden op afstand bij te

kunnen staan en hen te laten weten dat ze niet vergeten zijn. Door het blad werd de band met Nederland in stand gehouden en werd uitgedrukt dat we gedetineerden willen ondersteunen bij hun terugkeer in de Nederlandse samenleving.

Ook in 2025 werden vier edities van Comeback uitgegeven. De hoofdthema's waren:

- ▶ **Schaamte** kan je helpen maar ook tegen je werken
- ▶ **50 jaar Bureau Buitenland** 'We laten landgenoten niet in de steek'
- ▶ **Zelfvertrouwen**
- ▶ **Verlies & Rouw** 'Verlies nooit de hoop'

Er was een interview met ex-gedetineerde Maurice. Epafraas hielp hem, eerst in Peru met een bed in de kerk, later bij zijn terugreis. Ex-gedetineerde Jan-Willem en geestelijk verzorger Fieke vertelden over de bijzondere band die ze hebben opgebouwd in de Verenigde Staten. Jarmila, de rots in de branding voor vrijwilligers, partnerorganisaties, familieleden van gevangenen, en last

'Een mens is meer dan wat hij heeft misdaan, dat is mijn overtuiging.'

Fragment uit Comeback nummer 4 in 2025.

Jarmila Thodé is Office Manager bij Epafraas.

Geloof

In elke Comeback is ook aandacht voor het thema 'geloof'. In 2025 werden de bijdragen verzorgd door Jan Broer, Jan Tom Schneider, Matthijs Kronemeijer en Rob van der Horst (allen geestelijk verzorger bij Epafraas in respectievelijk Polen, Finland, VS en Duitsland).

but not least de gedetineerden zelf, vertelde over haar ervaringen tijdens haar 19 jaar bij Epafraas. Ook was er aandacht voor het 50-jarige jubileum van Bureau Buitenland van Reclassering Nederland. Vrijwilligers van Bureau Buitenland ondersteunen gedetineerden, waar ze ook zitten. Dat doen ze vaak samen met partners als Epafraas, Dutch&Detained en Lawyers Across Borders.

Bij het Paasnummer sturen we een **paasgroot** mee, in de vorm van een kaart, handgeschreven door mensen uit de kerken in Nederland. Dit werd bekostigd door Kerk in Actie. Bij het Kerstnummer stuurden we voor alle gedetineerden een **Bajesagenda** mee, die wordt gemaakt door het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap. De Ds. J. Van Dijkstichting financiert deze agenda.

De uitgave van het tijdschrift Comeback is tot en met 2025 gefinancierd vanuit subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Helaas is deze subsidie per 2026 stopgezet. Epafraas onderzoekt de mogelijkheden voor een doorstart met behulp van andere financiële bronnen.

Scholing

Epafraas hecht er grote waarde aan dat onze geestelijk verzorgers goed zijn voorbereid op het werken met mensen in detentie. Dat komt tot uiting in de selectie van onze vrijwilligers, maar ook in het aanbod dat we doen op het gebied van voortgaande scholing.

In 2025 zetten we het programma voort rond het pastorale handboek 'Zorg voor het Verhaal' (Ganzevoort/Visser, 2007). Aan de hand van dit handboek hadden we maar liefst tien online trainingen, die elk op twee verschillende tijdstippen werden aangeboden, zodat geestelijk verzorgers van over de hele wereld mee konden doen. De volgende

thema's werden behandeld: ambtsgeheim, narratief pastoraat, gesprekstechnieken, theologie in het pastoraat, verslaglegging, levensloop (contextueel pastoraat), verlies en rouw, woede en geweld, schuld en schaamte, angst en verlangen. Sprekers waren Ryan van Eijk (hoofdaalmoezenier bij Justitie), Anne van Voorst (hoofdpredikant bij Justitie

en regiocoördinator bij Epafra), Karan Gokoel (psycholoog en regiocoördinator bij Epafra), Frank Schneider (justitiepredikant), Manu Keirse (Vlaams psychiater en expert op het gebied van verlies en rouw), Theo de Wit (emeritus hoogleraar geestelijke verzorging in justitiële context), en Ruard Ganzevoort (theoloog en auteur van het boek 'Zorg voor het Verhaal'). De serie trainingen werd financieel mogelijk gemaakt door Stichting Zonneweelde.

Naast de scholing van onze geestelijk verzorgers bood Epafra ook individuele en groepswijze

begeleiding. Dit kwam tot uiting in de individuele feedback rond de bezoeken en via groepswijze intervisie tweemaal per jaar.

Verder sloten we opnieuw aan bij de jaarlijkse regionale conferentie van het ministerie van Buitenlandse Zaken en Reclassering Nederland, die in 2025 gehouden werd in Marokko, voor de regio Noord- en West-Afrika, Portugal en Spanje. Namens Epafra namen tien personen deel aan deze conferentie. Naast het gezamenlijke programma met de andere instanties had Epafra een eigen programma over Transactionele Analyse (TA).

Communicatie en fondsenwerving

In het afgelopen jaar is Epafraas op het gebied van communicatie doorgegaan op de ingeslagen weg. Via onze website en sociale werden nieuwsberichten, achtergrondartikelen en interview gedeeld.

Kerken ontvingen drie keer een brief van Epafraas. Kerken die financieel hebben bijgedragen ontvingen een bedankkaart. Daarnaast was Epafraas met een stand aanwezig op het EO Nederland Zingt Event, waarbij bezoekers werd gevraagd een Paasgroetenkaart aan een gedetineerde te schrijven. Om de achterban van Epafraas inhoudelijk te betrekken op het werk voor gedetineerden, heeft Epafraas ook in 2025 het voortouw genomen in de organisatie van de Dag voor de Gevangene, die jaarlijks wordt gehouden op de tweede zondag in oktober. Eind 2025 werd het boekje 'Epafraas in the picture' uitgegeven met daarin interviews met geestelijk verzorgers van Epafraas. Dit is aan de kerken toegezonden.

Fondsenwerving

Epafraas ontvangt subsidies van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de geestelijke zorg in zorglanden en personeelslasten. Voor de geestelijke zorg in niet-zorglanden en voor de diaconale ondersteuning is Epafraas afhankelijk van de inkomsten uit giften van fondsen, kerken en particulieren. In de afgelopen jaren heeft Epafraas ingezet op de communicatie richting de kerken. Het doel was om de kerken nauwer te betrekken bij het werk van Epafraas en ook om een beroep te doen op hun financiële ondersteuning. In de afgelopen jaren hebben we een groei gezien in de inkomsten uit kerken. Naast de kerken die ons al meerdere jaren steunen, waren er in het

afgelopen jaar maar liefst 45 kerken die voor het eerst een bijdrage leverden aan het werk van Epafra's. Naast de bijdragen van kerken ontving Epafra's subsidie uit verschillende fondsen en van particuliere donateurs. Dankzij deze ondersteuning was het mogelijk om veel meer bezoeken af te leggen in de niet-zorglanden (+36%), waar nodig diaconale ondersteuning te bieden en te werken aan de scholing van onze vrijwilligers

Veranderingen

in Chili

Eind november 2025 bezocht ik opnieuw een Nederlandse gedetineerde in de gevangenis in Chili. Ik kom al bijna zeven jaar bij hem op bezoek. Deze ontmoeting voelde voor mij echter anders dan eerdere bezoeken, omdat ik sinds het najaar van 2025 mijn werk als vrijwilliger voor Reclassering Nederland heb afgerond en ben overgestapt naar Stichting Epafra's. Na twaalf jaar bij de reclassering ervaar ik het als bijzonder waardevol dat ik mij via Epafra's nog nadrukkelijker kan richten op geestelijke verzorging en pastorale aandacht voor Nederlanders die in het buitenland gedetineerd zijn. Die verandering merkte ik ook in dit gesprek: er was meer ruimte om stil te staan bij geloof, hoop en wat iemand innerlijk helpt om het vol te houden.

Tijdens ons gesprek vertelde hij open over zijn situatie en de jaren die hij inmiddels in detentie heeft doorgebracht. Hij zit sinds begin 2019 vast en heeft een straf van tien jaar gekregen. Hoewel hij nog enkele jaren moet uitzitten, hoopt hij dat hij vanwege goed gedrag eerder in aanmerking komt voor vrijlating. Naar omstandigheden maakte hij het redelijk goed.

Wat mij tijdens dit bezoek opnieuw trof, was de kracht die hij uit zijn geloof haalt. In onze gesprekken komt dat steeds vaker naar voren. Hij vertelde dat zijn vrouwen in God hem helpt om de moeilijke momenten te dragen en om hoop te houden op een toekomst na de detentie. Voor mij als vrijwilliger van

Epafra's zijn dat belangrijke momenten in het gesprek: samen stilstaan bij geloof, bij zingeving en bij de vraag hoe iemand deze periode geestelijk kan doorkomen.

Daarnaast speelt de steun van zijn familie een grote rol. Zijn vrouw en jonge dochter, evenals andere familieleden, hebben dagelijks contact met hem en geven hem op afstand veel liefde en bemoediging. Hij vertelde dat dit contact hem helpt om vol te houden. Tegelijk gaf hij aan dat de bezoeken die ik hem in de loop der jaren heb gebracht voor hem van bijzondere betekenis zijn geweest, omdat het voor hem bijna het enige contact met iemand van buiten de gevangenis is. In de loop van de tijd zijn onze gesprekken ook persoonlijker en dieper geworden.

Wat mij persoonlijk het meest raakt, is de verandering die ik in hem heb gezien in de jaren dat ik hem bezoek. Hij heeft in de gevangenis een schoolopleiding afgerond en zich bekwaamd in leerbewerking. Het is indrukwekkend om te zien hoe iemand ondanks de omstandigheden grote stappen zet in persoonlijke groei. Voor mij bevestigt zo'n ontmoeting telkens weer hoe belangrijk het werk van Epafra's is: aanwezig zijn, luisteren en iemand eraan herinneren dat hij niet vergeten is door God en medemens.

Nanno Mulder
is geestelijk
verzorger van
Epafra's in Chili

Op bezoek in Ghana en Togo

Gedetineerden bezoeken in Ghana en Togo is een hele onderneming. Vanuit de Ghanese hoofdstad Accra rijd ik over een stoffige weg die me in twee en half uur naar de Medium Security Prison brengt. Ik heb alleen een brief van de Nederlandse ambassade bij me. De toestemmingsbrief van de gevangenis was nog niet binnen. Dat is een probleem. Gelukkig doet een collega-predikant van de Protestantse kerk naast de gevangenis een goed woordje voor me. Dat ik mijn boordje draag, scheelt ook. Dan gaan er in Ghana sneller deuren open.

Eenmaal binnen ontmoet ik G. Ik ben onder de indruk van de manier waarop hij zich redt in deze gevangenis. De omstandigheden zijn beroerd. Er slapen zestig mensen op een zaal. Wie aan een matrasje weet te komen, behoort tot de gelukkigen. Mijn gesprekspartner kijkt even de kat uit de boom. Maar wanneer ik hem vertel dat ik er voor iedereen ben, ongeacht je geloof of achtergrond, begint hij enthousiast te vertellen over zijn nieuwgevonden geloof. Over hoe hem dat helpt om de dagen door te komen. Hij straalde helemaal! En wil nu ook van mij weten hoe het met mijn geloof zit. En zo ontstaat een bijzonder gesprek...

Bij het afscheid nemen vraagt de Prison's Officer of ik ook de andere Nederlander wil zien. Dat komt als een verrassing, want daar wist ik niet van af. R. blijkt er net een maand te zitten. Hij waardeert het gesprek enorm. Ik denk nog lang na over hoe moeilijk het is om vanuit een 'gewoon' leven in Nederland ineens hier terecht te komen, zonder te weten hoe lang het gaat duren.

*Jasper Maas
is geestelijk
verzorger
van Epafras
in Ghana*

De volgende dag bezoek ik Togo. In de hoofdstad Lome probeer ik met mijn gebroken Frans de weg te vinden. Gedetineerde H. blijkt zijn rechtszaak buiten de gevangenis te mogen afwachten. Ik zal hem ontmoeten vlak bij de plek waar hij nu woont. Ik besluit te gaan lopen, zo'n vijf kilometer. Door een typisch West-Afrikaanse stortbui kom ik doorweekt aan. Mijn gesprekspartner laat op zich wachten, hij is door de bui even binnen gebleven. We spreken over het bijzondere, maar ook absurde verhaal dat hem heeft geleid tot de situatie waarin hij zich nu bevindt. Maar wat vindt hij het bijzonder dat er een organisatie als Epafras bestaat, die hem opzoekt! Hij had nooit gedacht ooit zulke hulp te ontvangen. Zijn huidige situatie heeft zijn kijk op de samenleving en op mensen die in de problemen komen op z'n kop gezet.

Ik kijk of ik de volgende dag nog naar Benin kan gaan, om daar gedetineerden te bezoeken. Helaas is daar de toestemming niet afgegeven. Hopelijk krijg ik later een nieuwe kans. Een paar weken na mijn bezoek aan Togo krijg ik een berichtje. Van H. Dat hij terug is in Nederland. En hoe dankbaar hij is voor het bezoek en de ondersteuning door Epafras. Goed bericht!

DAG VOOR DE GEVANGENE

Sinds een aantal jaren is de tweede zondag in oktober aangemerkt als de Dag voor de Gevangene. Deze zondag ontstond in de katholieke kerk, en is door Epafra's aangegrepen om in een bredere kring aandacht te vragen voor de positie van gedetineerden, tbs-ers, achterblijvers en slachtoffers. Het doel is om bij te dragen aan begrip voor hun situatie en daarmee aan hun terugkeer en herstel in de samenleving.

In 2025 werd de Dag voor de Gevangene gehouden op zondag 12 oktober, met als thema 'Uit de schaduw'. Voor de organisatie van deze dag werkte Epafra's samen met het

Protestants en Rooms-Katholiek Justitiepastoraat, Exodus Nederland, Gevangenzorg Nederland, Kerken met Stip, Leger des Heils Reclassering en het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap. Samen ontwikkelden we een brochure en presentatie voor kerken, zodat zij in hun samenkomsten aandacht aan deze dag konden geven. Ook werd een video opgenomen met een ex-gedetineerde. In de week voorafgaand aan de Dag voor de Gevangene werd een webinar georganiseerd door de hoofdpredikant en hoofdalmoezener van Justitie. Op de Dag voor de Gevangene werd vanuit de PI Almelo het Exodusconcert uitgezonden op Radio 5.

Omdat we in de toekomst gedetineerden nauwer willen betrekken bij de organisatie van de dag, is besloten de naam te veranderen in Dag van de Gevangene. In 2026 zal die gehouden worden op zondag 11 oktober. In dat jaar zullen ook de diaconale stichtingen die verbonden zijn aan verschillende penitentiaire inrichtingen bij de organisatie betrokken worden.

Paasgroeten

Het is een jarenlange traditie: de Paasgroet, die ieder jaar vanuit de kerken wordt verstuurd aan gedetineerden. Via de speciale Paasgroetenkaart sturen kerkgangers een groet ter bemoediging aan gedetineerden. Zo laten zij hun weten dat ze niet vergeten worden. De Paasgroetenactie wordt ieder jaar georganiseerd door Kerk in Actie (onderdeel van de Protestantse Kerk). Samen met een team enthousiaste

vrijwilligers zorgen zij ervoor dat er ieder jaar 30.000 kaarten worden beschreven. Van deze kaarten worden er 2.000 apart gehouden voor gedetineerden in het buitenland. Epafra's nodigt kerken uit om deze kaarten te beschrijven, om ze vervolgens te versturen aan hen die ver weg vastzitten. Het team vrijwilligers dat de Paasgroetenactie uitvoert, schreef het volgende over de actie:

"De Paasgroetenactie van de Protestantse Kerk staat voor veel kerken jaarlijks op de agenda. De 30.000 kaarten waren snel uitverkocht, fijn om te merken dat de actie leeft!

Er zijn weer veel mooie en bemoedigende boodschappen opgeschreven om te versturen naar gedetineerden in Nederland en het buitenland.

Alle binnengekomen enveloppen zijn eerst geopend in Utrecht, zodat we deze konden sorteren. Daarna zijn de kaarten weer allemaal gelezen en bekeken door een grote groep van ruim 45 vrijwilligers uit Giessenburg en vanuit diverse kerkelijke gemeenten en dorpen om Giessenburg heen. Ook dat is bijzonder, met elkaar mogen we deze actie dragen en ons steentje bijdragen. En met elkaar bidden we voor de lezers van de kaarten!

Het ontwerp is dit jaar ook weer gemaakt door een gedetineerde met als bijschrift "Zoals deze moeder haar kind liefheeft en beschermt, zo houdt Jezus onvoorwaardelijk van ons."

Op deze plaats danken we in het bijzonder Gerry, Jeanet en Hanneke uit Giessenburg, evenals alle anderen die hun steentje hebben bijgedragen aan deze actie!

Bestuursleden

Afscheid:

Eind 2025 eindigde de bestuursperiode van Ryan van Eijk. Sinds september 2017 was hij lid van het bestuur van Epafra. Vanuit zijn deskundigheid als hoofdaalmoezenier bij Justitie leverde hij een belangrijke bijdrage aan de scholing van geestelijk verzorgers en de bezinning rond het ambtsgeheim en de gedragscode voor geestelijk verzorgers.

Ryan van Eijk

Nieuw bestuurslid:

In mei 2025 trad Juul Polders toe tot het bestuur van Epafra om invulling te geven aan de vacature voor secretaris. Juul werkt momenteel als landelijk strategisch adviseur Jeugd bij het Leger des Heils. Als juriste vervulde zij daarvoor verschillende functies bij de landelijke en gemeentelijke overheid.

Juul Polders

Afscheid

In 2025 namen we afscheid van een tweetal vrijwilligers:

- ▶ **Irene Elbertsen.** Irene bezocht sinds 2021 gedetineerden in België
- ▶ **Jan Kraaijeveld.** Jan bezocht gedetineerden in Tsjechië en Duitsland en droeg bij aan de scholing van onze geestelijk verzorgers.

We danken Irene en Jan van harte voor hun jarenlange inzet voor gedetineerde Nederlanders in het buitenland en wensen hen alle goeds voor de toekomst!

overleden

Gedetineerden

- ▶ Op 21 maart 2025 overleed **Marley Rotijne Michorius** in de gevangenis in Brazilië.
- ▶ Op 5 april 2025 overleed **Gerardus Ludovicus Johannes Bookelmann** in de gevangenis in Peru.
- ▶ Op 16 mei 2025 overleed **Jan in 't Veld** in de gevangenis in Kenia.

Geestelijk verzorgers

Ds. Leo Smelt

Op 27 november 2025 overleed ds. Leo Smelt, die namens Epafra's jarenlang gedetineerden bezocht in Peru. Voor velen was hij een luisterend oor, met een bemoedigend woord en een teken van hoop.

Cees de Visser

Eveneens op 27 november 2025 overleed ons oud-bestuurslid Cees de Visser. Jarenlang zette hij zich met nauwkeurigheid en toewijding in voor de organisatie.

Vrijwilligers en betaalde krachten 2025

Aantal vrijwillige bestuursleden	7
Aantal betaalde krachten op kantoor	2
Aantal vrijwilligers geestelijke verzorging	128

Activiteiten in cijfers

	2025	2024
Bezoeken in zorglanden	370	315
Bezoeken in niet-zorglanden	447	328
Briefen en pakketten	1494	1590
Online trainingen vrijwilligers	25	14
Conferenties	1	1

Bestemming resultaat 2025

	2025	2024
Continuïteitsreserve	€ 70.949	€ 131.153
Overige reserve		- € 85.507
Resultaat	€ 70.949	€ 45.646

Staat van baten en lasten 2025

Baten	2025	2024	2023	2022
Subsidies	€ 473.160	€ 496.216	€ 421.770	€ 419.780
Giften	€ 179.314	€ 140.481	€ 100.823	€ 78.852
Overige baten	€ 32.685	€ 32.115	€ 36.379	€ 29.804
Totale baten	€ 685.159	€ 668.812	€ 558.972	€ 528.436

Lasten	2025	2024	2023	2022
Geestelijke verzorging	€ 219.173	€ 215.634	€ 203.665	€ 174.857
Comeback	€ 91.535	€ 93.435	€ 93.841	€ 99.006
Personeelskosten	€ 243.121	€ 224.424	€ 214.474	€ 205.738
Afschrijvingskosten	€ 579	€ 1.103	€ 1.615	€ 2.210
Huisvestingskosten	€ 28.474	€ 23.621	€ 30.951	€ 30.571
Organisatiekosten	€ 28.365	€ 60.458	€ 49.774	€ 43.524
Overige lasten	€ 2.963	€ 4.026	€ 10.633	€ 30.966
Totale lasten	€ 614.210	€ 622.701	€ 604.953	€ 586.872

	2025	2024	2023	2022
Exploitatieresultaat	€ 70.949	€ 46.111	-€ 45.981	-€ 58.436
Som der financiële baten en lasten	€ 1.672	- € 465	- € 1.055	- € 1.333
Resultaat	€ 72.621	€ 45.646	-€ 47.036	-€ 59.769

Toelichting bij de staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten laat voor 2025 een positief beeld zien. Waar in voorgaande jaren verlies werd geleden, laten de financiën nu herstel zien. Voor een deel komt dat omdat 2025 het einde markeerde van een subsidieperiode. Eén van de subsidievoorwaarden is dat 5% van de toegekende subsidie pas na afloop van de subsidieperiode door het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt uitgekeerd. Dat is in deze cijfers terug te zien.

De inkomsten uit fondsen was in 2025 lager dan begroot. Ook dat hangt samen met het einde van de subsidieperiode. Toekenningen door fondsen worden in de regel aan het begin van een periode gedaan. Anderzijds zijn de inkomsten uit

kerken hoger dan begroot. Dat is een goed teken. In de afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in de relatie met de kerken en dat is in de cijfers terug te zien. Verder hebben we een kostenreductie kunnen realiseren op de organisatiekosten, met name door meer werk zelf ter hand te nemen en niet meer uit te besteden. Het positieve resultaat is toegevoegd aan de continuïteitsreserve.

We danken alle gevers voor hun genereuze ondersteuning. Het positieve resultaat biedt hoop. Tegelijkertijd beseffen we dat dit resultaat geen garantie biedt voor de toekomst. We zullen dus een vrijmoedig beroep blijven doen op de goedgeefsheid van onze achterban.

Colofon

Redactie

Matthijs Geluk
Jarmila Thodé

Productie

Stichting EpafRAS

Vormgeving

Meiden van Content

Fotografie

Unsplash

Bestuur EpafRAS 2025

Drs. Chris van Dam (voorzitter)
Drs. Juul Polders (secretaris)
Drs. Neal Hegeman (penningmeester)
Drs. Jos Douma
Dr. mr. Ryan van Eijk
Ds. Mechteld Janssen
Dhr. Sjirk Kuijper

Bureau EpafRAS

Ds. Matthijs Geluk, directeur
Mw. Jarmila Thodé, officemanager
Drs. Rob van der Horst, correspondentie

Regiocoördinatoren

Ds. Kees van Dam
Drs. Karan Gokoel
Ds. Jan Gerd Heetderks
Drs. Rob van der Horst
Ds. Anne Kooi
Ds. Anne van Voorst

Stichting EpafRAS

Zorg voor gedetineerde
Nederlanders wereldwijd

EpafRAS Foundation

Care for Imprisoned Dutch
Worldwide

 Morssingel 5-7, 2312 AZ Leiden

 +31(0)71 204 84 07

 +31(0)6 25 59 02 81

 epafRAS.nl

 info@epafRAS.nl

 @EpafRAS_nl

 @epafRASNL

epafRAS